

1: 5 duyusundan hiçbirini çalışmayan biri, diyelim ne görüyor, ne duyuyor, ne tat alıyor, ne koku, ne dokunmayı hissediyor, tamamen boşlukta yaşıyor. Böyle birini hayal edebiliyor musun?

2: Evet, böyle birini hayal edebilirim. Bu neredeyse kabus gibi olacaktır ama hayal edebilirim.

1: Böyle birini hayal edebiliyorsak, aslında böyle birinin varolabilmesi imkanını kabul ediyoruz demektir, değil mi?

2: Evet, böyle biri varolabilir.

1: Böyle biri varsa, olabiliyorsa, o zaman bu insanın *ruhu* veya *aklı* da olmalı, değil mi? Beş duyudan ayrı bir şekilde, onların yokluğunu anlayacak biri... İçine baktığında birini görmeli.

2: Hmm, burada iki problem var, birincisi şu: Eğer bu insan hayatında hiç görmediyse, görmenin nasıl bir şey olduğunu bilmeyecektir. Duymadıysa aynı şekilde. Eğer bir zamanlar görüyor olduğunu ama sonradan kaybettiğini kabul edersek, belki bu sonuca ulaşabiliriz, ancak eğer doğuştan itibaren boşluktan aşağı düşen birinin *aklı* veya *ruhu* var mıdır?

1: *Algısı olmadığına akli olmaz mı diyorsun?*

2: Bu biraz sanırım *hakkındalık* mevzuuyla ilgili. Yani *düşünce* dediğimiz şey, her zaman *başka bir şeyle* ilgilidir. *Düşünce* her zaman *bir şeylerin hakkındadır*. Aklın çalıştığını bir takım algılar üzerinden tarif edebiliriz.

1: Ama bu *kanun* diyemeyiz herhalde.

2: Kanun diyemesek de, şunu söyleyemek mümkün: Eğer bir insan herhangi bir algıya sahip değilse, duyularından hiçbirini çalışmıyorsa, onun akli bildiğimiz şekilde çalışmayacaktır. Akli olabilir, ruhu olabilir, ancak bunların varlığını bizim anlamamız mümkün değil, dahası kendi anlayabilir mi?

1: Bu akıl hissi, *ruhun ağırlığı*, sen de bunları hissetmiyor musun?

2: Evet, ben bunları hissediyorum, doğru, bilincim bende bir şeyleri taşıyormuşum hissi veriyor, *şuur* dediklerini hep bir duyguyla *yüklü* olmak gibi anlıyorum ama mesele şu ki, bunun başkalarında da aynı şekilde varolduğunu veya olmadığını bilemem.

1: Russell'ın dediği gibi analogiyle bilebiliriz, yani, düşünüyoruz ve bunun bizde dışarıdan görünen etkileri var, bilinçli olduğumuzu söylüyorlar ve biz de *insanlar* gibi davranıyoruz. Biz bilinçli olduğumuz için böyle davranıyorsak, diyelim konuşabiliyorsak, diğer insanlar da konuşabiliyorsa, o zaman onların da bilinçli olduğunu kabul edebiliriz.

2: Bu analogi çok sağlam görünmüyor bana ama sağlam olsa bile konumuzla bir ilgisi yok, çünkü beş duyusu da çalışmayan bir insanın nasıl olup da böyle bir analogiyle kendi bilincini keşfedebileceğini bilemiyoruz. Öyle bir insan, başkalarının bilinçli olduğunu bilemez ve bu sebeple kendinin de bilinçli olduğunu bilemez.

1: Ama bizim bilme imkanımız var.

2: Nasıl?

1: Diyelim beyindeki elektrik hareketlerini inceleyerek, bu kişinin bilinçli bir insan olduğunu görmek mümkün olabilir.

2: Bunun nasıl çalışabileceğini bilmiyorum ama beş duyusu olmayan bir insanın beyninin, normal insan beyni gibi olmayacağından neredeyse eminim. Hatta diyebiliriz ki, bilinci olduğuna inanmadığımız bir hayvan, diyelim bir maymunun beyin tomografisi, beş duyusu da olmayan birinin tomografisinden, normal insanlara nazaran daha bilinçli görünecektir. Beyinde böyle bir işaretlemenin mümkün olduğunu kabul etsek bile.

1: Hmm. Olabilir ama ben böyle bir insanın bilinçli olduğuna inanıyorum yine de, bilincin insanın algılarıyla şekillenmediğini, içten gelen bir şey olduğunu düşünüyorum.

2: Bu inancını değiştirme imkanım sanırım yok ama en azından böyle olsa bile, bunu bilme imkanımızın olmadığını söyleyebilirim. Başa alalım, beş duyusu olmayan bir insanın bilinç sahibi olduğunu nasıl bilebiliriz? Hatta o bile kendinin bilinçli olduğunu nasıl bilebilir?

1: İnsanın bilinci başkalarına dayanan bir bilgi değil ki? Kendi düşündüğünü bilebilir, hiçbir şey algılamasa da aklından bir şeyler geçecektir, bir his olacaktır, bir zihni varsa, bunun varlığı belli bir *hissi* de mecbur kılar. Değil mi?

2: Hadi bu şekilde insanın kendi bilincinin farkında olacağını varsayalım. Yani beş duyusu olmasa da bir insan düşündüğünü bilebilir. Ancak bu bildiği şey herhalde bizim bildiklerimiz ve ifade ettiklerimiz gibi olamaz, çünkü insanın bilgisini aktarması için başkalarıyla ortak bir *dünyada* yaşaması gerek ve bu şekilde sadece kendi zihnine hapsolmuş bir insanın yaşadıklarını aktarması mümkün değil.

1: Sanırım bunu kabul edebilirim. Bilmediğini iddia etmek bence mümkün değil, ancak bizim onun bilgisini anlamamız da mümkün değil.

2: O halde baştaki soruya dönecek olursak, böyle bir insanın bilip bilmediği üzerinde konuşmak *spekülasyondan* öteye gitmez. Benim açımdan öyle birinin *biliyor* olması da farketmez çünkü aktaramadığın bilginin varolup olmadığını bilemezsin.